

www.strik.rs

www.strik.rs

NASLOV ORIGINALA

Selja Ahava

Taivaalta tippuvat asiat

UREDNIKA

Ljubica Pupezin

Objavljivanje ove
knjige pomogao je
program „Kreativna Evropa”
Evropske unije

The European Commission support for the production of this publication does not constitute an endorsement of the contents which reflects the views only of the authors, and the Commission cannot be held responsible for any use which may be made of the information contained therein.

© 2015 by Selja Ahava

© 2018, ŠTRIK, za srpski jezik

Sva prava zadržana. Nijedan deo ove knjige
ne sme se umnožavati ni u kom obliku bez prethodne
dozvole izdavača ili vlasnika izdavačkih prava.

SELJA AHAVA

Stvari koje
padaju s neba

PREVOD S FINSKOG

Dušica Božović

Beograd, 2018.

POČETAK je ono što se samo ne pojavljuje nužno posle nečega drugoga, nego se, naprotiv, posle toga nešto drugo pojavilo ili se pojavljuje.

SREDINA je ono što se i samo pojavljuje posle nečega drugoga i posle toga je opet nešto drugo.

SVRŠETAK se zove ono što je tome suprotno, naime što se samo pojavljuje posle nečega drugog bilo nužno bilo redovno, dok posle toga ništa drugo ne dolazi.

Aristotel¹

¹ Aristotel, *O pesničkoj umetnosti*, prev. M. N. Đurić, Beograd, 2008, str. 69 (prilagođeno prema finskom prevodu, *prim. prev.*).

Sadržaj

<i>U zid zazidana devojčica</i>	9
<i>Pet munja Hamiša Makaja</i>	93
<i>Morska sirena se praćaka</i>	131
<i>Čiča-miča i gotova priča</i>	161
Šta god da je, proći će, <i>Ljubica Pupezin</i>	199
O autorki	213
Beleška o prevoditeljki	215

U zid zazidana devojčica

1.

– Šta li razmišljaš tamo na zadnjem sedištu? – pita tata gledajući kroz retrovizor.

Pogledam tatine oči u ogledalu i odgovorim: – Ništa.

Dolazimo do raskršća gde je pumpa Teboil i skrećemo desno. Ovo je raskrsnica na kojoj skrećemo desno ako idemo u Preveliki posed, a levo ako idemo ka Kući od iverja. Ovih dana uglavnom skrećemo desno.

Odrasli uvek zapitkuju o čemu deca razmišljaju. Ali znaš šta, mislim da bi se zabrinuli kad bi im deca ispričala. Ako imaš tri godine i vetrovit je dan, ne vredi da kažeš: „Razmišljam gde se vetar rađa”. Bolje je reći da se igraš helikoptera. A kad imaš pet godina, ne vredi pitati previše o smrti ili fosilima, jer odrasli ne vole da razmišljaju o smrti niti o starenju likova iz bajki niti o tome kako je Isus umro na krstu. Kao mala sam mislila da je mamina baka postala fosil jer je umrla pre mnogo vremena. Ali sad znam da fosil može biti paprat, puž ili dinosaur, ali ne i baka ili neka osoba.

Odrasli, dakle, misle da dete na zadnjem sedištu broji kamione koji dolaze u susret ili slova na putokazima ili se igra zamišljajući da su mu kažiprsti princeze, ali dete, u stvari, možda razmišlja o, na primer, konturama odraslog ili šta je to vreme.

Ja mnogo razmišljam o vremenu. U mozgu imam sive ćelije, baš kao i Herkul Poaro. Njima ja razmišljam o tome kako vreme protiče i leči sve. Odrasli kažu da vreme leči sve, što znači da kad vreme prolazi, ono što se dogodilo postaje sećanje i onda ga se sećaš sve lošije i lošije. Pa kad počneš da ga se sećaš baš loše, znači da je vreme to izlećilo.

Ali ja ne želim da se loše sećam mame. Hoću da je se stvarno sećam, bez aviona, bez komada leda, bez rupe na tremu. Onakve kakva je obično bila.

MAMA OBIČNO. Mama se unaokolo kreće u čupavim patofnama i tatinom velikom džemperu. Mama mi napravi gnezdo u uglu sofe. Zapakuje me u ćebence i tek onda odlazi u šupu po drva. Mama mi ispred velike peći oblači ono što nosim tog dana. Prvo otvori vratanča peći, zagreje odelo blizu plamena i istrese iz njega hladnoću. Onda me svlači i oblači što je brže moguće. Mama čisti sneg s plavom kapom na glavi i zagreva dlanove noseći šolju čaja.

Takva je mama obično.

Tata kaže da je to da vreme leči sve velika glupost. Tako kažu, smatra tata, samo oni koji ne znaju ništa ni o čemu, niti su ikad imali prilike da nešto iskuse. A moje sive

moždane ćelije razmišljaju da je tata verovatno u pravu, pošto se dosad ništa nije izlečilo, iako je već počeo letnji raspust.

I tako ja sedim na zadnjem sedištu i kažem „ništa”, a razmišljam o lekovitoj moći vremena i za svaki slučaj odlučim da se prisećam mame svaki dan, pre nego što vreme počne da me leči previše.

Brisači na autu razmahali su se po staklu, a odelo isparava i magli prozore. Tata u punoj brzini vozi preko bare, on voli kad voda leti ustranu.

Pada kiša.

Ovih dana pada svaki dan. U školi učiteljica kaže da nismo mi, bre, pravljene od šećera. Oblačimo pantalone i jakne za kišu i obuvamo gumene čizme, pa idemo napolje. Zamišljam decu od šećera koja se tope na kiši. Od njih ostaje samo ulepljeno i slatko odelo za blato² da leži u dvorištu škole.

U Kući od iverja tata se uvek boja da krov možda propušta i da će potkrovlje istruliti i da će onda odjednom za sve biti kasno. Mama je rekla da tata samo drami jer od svega običnog pravi uvek nešto ogromno.

Ali sad sve jeste ogromno. A tata jedva i da primećuje kišu. Tata sad može da seče grane drveta po kiši i da se skroz namoči, a teta kaže: „Neka ga, nek malo zapne”.

² Deca u Finskoj često oblače jednodelnu ili dvodelnu gumenu odeću kad izlaze napolje, posebno u vreme vlažnih dana. *Prim. prev.*

Sad svaki dan dolaze po mene kolima. Kad smo živeli u Kući od iverja, mama je dolazila po mene samo ako je padala kiša. Mama je smrdela na cigare posle posla. Imala je špenadle zabodene u kragnu, boju po prstima i kosu skupljenu u punđu.

MAMA NA POSLU. Mamino radno mesto je pod zemljom. Tamo se oseća miris prašine, cigara i starog odela i sve je od poda do plafona puno stvari. Mama ima velike zlatne makaze kojima reže platno, a na zglobu ruke somotsko jastuče puno špenadli. Ima jedan dugačak nokat kojim oštri previjeni rub platna. Iz punđe joj štrči olovka.

Mamine makaze niko ne sme da pomera. Preko noći ih mama okači na kuku da vise.

Takva je mama na poslu.

2.

Na kraju auto skreće u uličicu s drvoredom prema Prevelikom posedu. Prekidam da razmišljam i crtam belu liniju oko komadića mame. Kad zaustavim misli belom linijom, mogu kasnije da ih nastavim ponovo, sa istog mesta.

Volim uličicu s drvoredom. Kad se u nju skrene, odjednom se ispred tebe pojavi prastari, kao prut prav put oivičen stablima. Somotska zavesa se otvori, svetlo se promeni, krene muzika. Muzika je na violini. Konjska zaprega

proleće, ogrtač kočijaša leprša. Na kraju puta je Preveliki posed.

Kad je kuća dovoljno stara, prestaje da izgleda kao da su je ljudi izgradili. Oživljava slično kao kamen obrastao mahovinom ili staro debelo stablo. Zamišljam Preveliki posed kako je izrastao iz zemlje kao pečurka – prvo se pojavio kameni obruč, onda se iz njega izdiglo nešto crveno što je kasnije otvrdlo u obliku zidova. Tokom vremena brvna su se izdužila i prozori otvorili među letvama. Izdigla se kula i krov učvrstio, mahovina se mestimično prosula po kamenom temelju, boja na zidovima je izbledela. Tako se rodio Preveliki posed.

Hrastovi i javorovi nadvijaju se nad nama kao zeleni svod, a pesak škripucka. Pomalo je kao da idemo u čudni svet ili kroz vremensku kapiju. Nailazimo na vremenski rez i pred nama se otvara posed.

– Tata, vozi sporije.

Na ovakva mesta moraš da stigneš polako. Ranije je gospoda dolazila na konjima koji su imali svoju zasebnu štalu.

Tetine ovce stoje ispred glavne kapije na travnjaku s paradne strane kuće. Ima ih osam belih i tri crne. Za ovce se kaže da su crne, iako su u stvari smeđe. Isto kao što se za ribe kaže da plivaju, mada one u stvari gnjure.

Bruno je najpitomija ovca u stadu. Kaže bee kad joj priđem i trlja glavu o moju butinu. Još uvek ne može da me obori, dok odrasla ovca može da me preturi iz jednog pokušaja. Ovce imaju tvrdu glavu.

Bruno je umiljat jer sam ga kao bebu hranila iz flašice. Sad misli da sam mu ja majka i zato uvek prilazi kod mame da malo bleji kad prolazim pored nje. Bruno je crn, tj. smeđ, i jedno uvo mu visi malo niže od drugog jer je majka pokušala da mu odgrize to uvo. Ovce ne znaju baš uvek koje je njihovo mladunče, makar ono upravo ispalo iz njihovog stomaka. Toliko su šašave.

Bruno je bio odlučio da živi i zato je zgrabio flašicu kao gladna zver. Mleko je prsnulo, flašica je grgoljila, a Bruno-va usta su klokotala i mljackala. Gledajući odozgo, moglo se videti kako mu se trbuščić širio i punio toplim mlekom. Ali hranjenje Bruna uopšte nije izgledalo čarobno. Ne bi ga trebalo stavljati u dečje knjige. Ruke su bile baš mokre od mleka koje je curilo iz flašice.

Sad već Bruno pase travu.

Danas ovce izgledaju jadno i nijedna ne bleji. Rasprostrle su se po travi, podvukle noge pod stomak. Uvek leže u istim ekipama. Smeđe se međusobno družu, a bele su podeljene u dve grupe. Međusobno se posmatraju kao da se pitaju šta li ostale rade tu uz ogradu.

Po velikoj kiši vuna im se ispravi i onda ovce izgledaju mršavo i mokro. Teta mi je rekla da, ako baciš ovcu u vodu, ona će potonuti.

Iz malog dimnjaka Prevelikog poseda izlazi dim, što znači da je teta Ana naložila vatru u kuhinji. To je dobro, pošto je kuhinja inače toliko hladna da ti se ni jakna ne skida.

Dobro znam da ne smeš da se žališ na hladnoću ako živiš u ovako velikoj kući.

3.

Kad sam imala šest godina, teta Ana je jednom ubola sedmicu. Na tom lotou je nagrada bila dupli džekpot, što je bilo toliko para da se to ne može pojmiti. To je više nego da pokupiš sve pare u monopolu, a kad to osvojiš, moraš malo da sedneš i razmisliš o svemu. Kao na primer, sviđa li ti se da ideš na posao ili hoćeš li i dalje da igraš monopol. Ili, hoćeš li da živiš u drugoj kući ili da kreneš na časove jahanja ili da kupiš dijamante. Onda treba da razmisliš šta je važno u životu. Dobro, to je porodica, ali to nema veze s novcem. A osim toga, Ana nema porodicu jer nema dece. Na sve to, moraš da paziš i na lopove. U svemir se verovatno ne može otići, mada si pobedio na lotou, a ni sreća se ne može kupiti, a ni sluge ne mogu da te služe u kući.

Otišli smo kod teta Ane na džekpot kafu, a mama i tata su mi usput u kolima objasnili da je pobeda na lotou tajna i da o njoj ne sme da se priča ni u vrtiću, ni kod drugara, ni u prodavnici ni u autobusu. Samo mi znamo i zato je Ana sad napravila tortu i ovo je tajna proslava. Ja volim proslave i tajne i torte.

MAMA KAD SE DOTERA. Mama obuče svilenu haljinu sa srebrnim i crnim nitima. Mama se diže u visine pošto na nogama ima visoke potpetice. Njena kosa se diže uvis uvijena, kao da ju je mašina za sladoled uvtela ka oblacima. Tata gleda mamu i smeška se, njegove grudi se šire dok pokušava da bude mamine visi-

